

Розділ 2

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО МЕХАНІЗМУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ПІДПРИЄМСТВ

УДК 336.658
JEL G00

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В ХОДІ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

О. Шолудько, к. е. н., С. Онисько, к. е. н., О. Грицина, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2018.25.061>

Постановка проблеми. Поточне і перспективне управління фінансами, що забезпечує ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, рентабельність і ефективність, все більше набуває рис механізму з елементами саморозвитку, спонтанними реакціями на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища. При цьому сільськогосподарські підприємства визначають конкретні методи та інструменти фінансового управління.

З огляду на це особливого значення набувають питання теоретичного обґрунтування й практичного втілення у фінансовому управлінні ідей контролінгу, а також встановлення його ефективного взаємозв'язку з фінансовим моніторингом діяльності сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність фінансового контролінгу вивчали такі представники західної економічної думки, як Д. Хан, Е. Майєр, Р. Манн, а також сучасні вітчизняні науковці, зокрема М. Білуха, А. Бодюк, І. Бланк, О. Кармінський, Е. Коротков, Д. Морозов, Е. Попченко, А. Приймак, М. Пушкар, Є. Романів, Л. Сухарева, О. Терещенко, Е. Уткін, Ю. Яковлев та ін. Незважаючи на ґрунтовні дослідження цих учених, більшість складових зазначеної сфери мають простір для подальшого продовження вивчення, бо наявні наукові напрацювання потребують узагальнення, урахування нових методів та інструментів фінансового управління в діяльності сільськогосподарських підприємств.

За таких умов особливої актуальності для вітчизняних сільськогосподарських підприємств у

контексті розвитку фінансового контролінгу набуває впровадження ефективної комплексної системи моніторингу, однією зі складових якої є фінансовий моніторинг їхньої діяльності.

Постановка завдання. Актуальність обраної теми підтверджена потребою в обґрунтуванні доцільності застосування фінансового моніторингу в ході організації контролінгу.

Недостатня розробленість теоретико-методологічних засад здійснення фінансового моніторингу зумовлює необхідність удосконалення існуючого методологічного інструментарію аналізу й оцінки фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств за допомогою фінансового моніторингу, що й стало нашим завданням.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий менеджмент як управлінська система охоплює фінансову сферу діяльності і характеризується сукупністю заходів щодо створення, перерозподілу, прогнозування та контролю за функціонуючими в зазначеній системі фінансовими відносинами, а також основними напрямками застосування елементів фінансового контролінгу.

З економічної точки зору поняття «моніторинг» означає спостереження за проведенням діяльності [1]. Проте межі його трактування розширилися і почали охоплювати поряд із зазначеним методом наукового дослідження оцінку, аналіз, операції планування і прогнозування фінансового стану досліджуваних об'єктів, а також виявлення на основі отриманих даних траєкторії їхнього розвитку. Отож, подальший розвиток терміна «моніторинг» дав змогу значно

розширити сферу його застосування, що стало виступати передумовою удосконалення діяльності економічних об'єктів.

У сучасному світі поняття «фінансовий моніторинг» означає конкретну частину управлінського процесу, що охоплює методи проведення заходів із контролю ситуації, яка склалася за аналізований період часу, а також методи виявлення причин розбіжності між фактичними показниками і нормативами [5]. Як відомо, на будь-якому завершальному етапі визначається ефективність і результативність всіх заходів, що проводяться на попередніх стадіях, що, безумовно, стосується і процесу фінансового управління.

Загальне уявлення про зміст фінансового моніторингу підприємств дають напрацювання І. Бланка, який виокремлює його основні етапи [3]:

- здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємства з метою раннього визначення симптомів фінансової кризи;
- розробка системи профілактичних заходів щодо запобігання фінансовій кризі при діагностуванні передкризового фінансового стану підприємства;
- ідентифікація параметрів фінансової кризи при діагностуванні її настання;
- дослідження чинників, що зумовили виникнення кризи;
- оцінка потенційних можливостей підприємства щодо подолання кризи;
- вибір напрямів (способів, механізмів) стабілізації підприємства, адекватних масштабам його кризового стану;
- розробка і реалізація комплексної програми виведення підприємства з фінансової кризи;
- контроль реалізації програми виведення підприємства з фінансової кризи;
- розробка і реалізація заходів з усунення підприємством негативних наслідків кризи.

Ми вважаємо, що з фінансової точки зору під моніторингом слід розуміти сукупність застосовуваних методів, спрямованих на проведення аналізу, оцінку фінансового стану підприємства. Моніторинг фінансової діяльності підприємства необхідно проводити на різних стадіях фінансового управління для прийняття ключових управлінських фінансових рішень у ході фінансового контролінгу.

Оптимальний процес фінансового управління діяльністю сільськогосподарського підприємства повинен мати такі послідовні етапи фінансового контролінгу (рис. 1): фінансове планування; визначення мотиваційних чинників діяльності сільськогосподарського підприємства; орга-

нізація виробництва та збуту; контроль, здійснюваний в ході контролінгу за допомогою фінансової діагностики.

Саме в межах четвертого етапу управлінського процесу зростає вагомість фінансового моніторингу в оптимально налагодженому процесі фінансового контролінгу діяльності сільськогосподарського підприємства.

Основними етапами комплексної системи фінансового моніторингу є:

1. Визначення підсумкових показників, отриманих у результаті фінансово-господарської діяльності підприємства;
2. Проведення безперервних контролінгових заходів, спрямованих на виявлення негативних тенденцій;
3. Пошук і залучення ресурсів для нормалізації й посилення фінансових позицій підприємства в майбутньому через виявлення прихованих ресурсів, що не використовуються для покращання результатів діяльності;
4. На підставі попередніх етапів проведення системи фінансового моніторингу формування аналітичної інформації, призначеної для планування і побудови прогнозів майбутньої фінансово-господарської діяльності підприємства.

При цьому важливим моментом ефективності системи фінансового моніторингу є систематичність його проведення. Моніторинг як елемент властивий системі управління здійснюється за допомогою безперервних контролінгових заходів за показниками фінансового стану, які повинні відповідати встановленим рівням.

Фінансовий моніторинг діяльності підприємства становить собою інструмент, за допомогою якого визначають найефективніші методи, що дають змогу прийняти рішення керівнику незалежно від рівня управління [4]. З цього випливає, що основною метою побудови системи фінансового моніторингу є отримання й надання інформаційних даних для оперативного прийняття управлінських рішень.

Можемо погодитися з думкою А. Беклімішева, який характеризує систему фінансового моніторингу як «розроблений на підприємстві механізм постійного, регулярного спостереження за основними показниками фінансового стану підприємства, визначення розмірів різного роду відхилень фактичних результатів від передбачених, виявлення причин цих відхилень і розробки можливих сценаріїв управлінських рішень» [2, с. 51].

Ми вважаємо, що система фінансового моніторингу є інструментом координації діяльності підприємства. Основні функції фінансового моніторингу на підприємстві показано на рис. 2.

Рис. 1. Місце фінансового моніторингу у фінансовому контролінгу фінансово-господарської діяльності підприємства*.

*Розробка авторів.

Рис. 2. Функції фінансового моніторингу на підприємстві в ході здійснення фінансового контролінгу.

Висновки. У ході здійснення фінансового контролінгу застосування моніторингу фінансової стійкості виходить на одне з перших місць у напрямі управління фінансами сільськогосподарського підприємства. Саме фінансова стійкість виступає відображенням економічного потенціалу, вимірюваного наявністю фінансових ресурсів підприємства, та визначає здатність останнього до подальшої діяльності в довгостроковому періоді. Від якості і результатів моніторингу фінансової стійкості залежить розвиток підприємства у майбутніх періодах.

Моніторинг фінансового стану є важливим напрямом фінансового контролінгу діяльності підприємства. Це підтверджує необхідність його проведення та вживання заходів для стабілізації фінансово-господарської діяльності. Результати, отримані в ході моніторингу фінансової стійкості, дадуть змогу: з'ясувати рівень фінансової залежності й автономності підприємства; контролювати рівень фінансової самостійності підприємства; перевіряти, чи обґрунтовано та ефективно здійснювався розподіл фінансових ресурсів.

Бібліографічний список

1. Балануца О. О. Особливості формування системи фінансового моніторингу в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 6. С. 38–40.
2. Беклимишев А. В. Создание системы фінансового мониторинга. *Бухучет в строительных организациях*. 2010. № 5. С. 51.
3. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием. Киев, 2006. 672 с.
4. Гулько Л. Г. Організаційно-економічний механізм фінансового моніторингу в суб'єктів первинного фінансового моніторингу. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2015. № 5. С. 863–866.
5. Орлюк О. П., Воронова Л. К., Заверуха І. Б. та ін. Фінансова енциклопедія. Київ, 2008. 472 с.

Шолудько О., Онисько С., Грицина О.

**ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ
В ХОДІ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ**

Сільськогосподарські підприємства визначають конкретні методи та інструменти фінансового управління. З огляду на це особливого значення набувають питання теоретичного обґрунтування та практичного втілення у фінансовому управлінні ідей контролінгу, а також встановлення його ефективного взаємозв'язку з фінансовим моніторингом діяльності сільськогосподарських підприємств.

Моніторинг фінансової діяльності підприємства необхідно проводити на різних стадіях фінансового управління для прийняття ключових управлінських фінансових рішень у ході фінансового контролінгу.

Оптимальний процес фінансового управління діяльністю сільськогосподарського підприємства повинен охоплювати такі послідовні етапи фінансового контролінгу: фінансове планування; визначення мотиваційних чинників діяльності сільськогосподарського підприємства; організація виробництва та збуту; контроль, здійснюваний в ході контролінгу за допомогою фінансової діагностики.

Моніторинг як елемент, властивий системі управління, здійснюється за допомогою безперервних контролінгових заходів за показниками фінансового стану, які повинні відповідати встановленим рівням.

Моніторинг фінансового стану є важливим напрямом фінансового контролінгу діяльності підприємства. Це підтверджує важливість його проведення та вживання заходів для стабілізації фінансово-господарської діяльності. Результати, отримані в ході моніторингу фінансової стійкості, дадуть змогу: з'ясувати рівень фінансової залежності й автономності підприємства; контролювати рівень фінансової самостійності підприємства; перевіряти, чи обґрунтовано та ефективно здійснювався розподіл фінансових ресурсів.

Ключові слова: фінансове управління, фінансовий моніторинг, фінансовий контролінг, фінансовий стан, фінансова стійкість.

Sholudko O., Onysko S., Hrytsyna O.

**IMPORTANCE OF FINANCIAL MONITORING FOR PERFORMANCE
OF FINANCIAL CONTROLLING**

Agricultural enterprises determine their methods and instruments of financial management. Thus, special attention should be paid to the issues of theoretical argumentation and practical implementation of the ideas of controlling in financial management, as well as establishment of its efficient relations with financial monitoring of agricultural enterprises performance.

Monitoring of financial activity of the enterprise should be performed at different stages of financial management to make key financial managerial decisions in the process of financial controlling.

An optimal process of financial management of agricultural enterprises' activity should include the following gradual stages of financial controlling: financial planning; determination of motivation factors of agricultural enterprise's activity; organization of production and sale; control in the process of controlling by means of financial diagnostics.

Consistency is an important aspect of efficiency of the financial monitoring system. Monitoring is a specific element in the system of management and is carried by continuous controlling measures according to the indicators of financial conditions, which should correspond to definite limits.

Process of monitoring of financial conditions is an important direction of financial controlling of an enterprise's activity. It confirms importance of the financial monitoring and performance of the measures for stabilization of financial-economic activity. Results, obtained in the process of financial stability monitoring help to define the level of financial dependence and independence of the enterprise; to control the degree of financial independence of the enterprise; to check argumentation and efficiency of performance of financial resources distribution.

Key words: financial management, financial monitoring, financial controlling, financial conditions, financial stability.

Стаття надійшла 03.05.2018.